

SNO DEPOZITINIŲ BIBLIOTEKŲ SISTEMA TSRS RAIMUNDA BALSYTE

Suvienytųjų Nacijų Organizacija, 1948 metais pradėjusi kurti depozitinių bibliotekų sistemą, plačiai paskleidė savo išleidžiamą medžiagą stambiausiose pasaulio bibliotekose bei informacijos centruose. Tokiu būdu ji sudarė sąlygas SNO depozitinių bibliotekų sistemos tikslui įgyvendinti — „padaryti prieinamus SNO dokumentus ir leidinius visame pasaulyje“¹. Sistema yra skirta „platinti informacijai apie organizacijos tikslus, principus ir veiklą, garantuojant visuotinį prieinamumą prie jos dokumentų ir publikacijų, saugojamų depozitinėse bibliotekose, nemokamai pateikiamų besidomintiems asmenims“².

Iki 1975 metų SNO dokumentais ir leidiniais depozitinės bibliotekos buvo aprūpinamos nemokamai arba įsigydamo medžiagą mainais. Plečiantis depozitinių bibliotekų tinklui, padidėjus išlaidoms personalui ir persiuntimui, SNO susidūrė su finansiniais sunkumais. Ji buvo priversta arba apriboti depozitinių bibliotekų skaičių, arba daliai bibliotekų paskirti atitinkamo dydžio įnašus, reikalingus depozitinių bibliotekų sistemai išlaikyti. 1973 metais, patikrinus SNO depozitinių bibliotekų sistemą, nuo 1975 m. sausio 1 d. bibliotekoms paskirti tokio dydžio įnašai: a) besivystančiose šalyse — už dalinį depozitą 200 dol. per metus, už pilną depozitą — 300 dol. per metus; b) išsivysčiusiose šalyse analogiškai po 500 ir 800 dol. per metus. Nuo 1981 m. sausio 1 d. įnašai išsivysčiusiose šalyse padidinti iki 600 dol. ir 960 dol. per metus.

Valstybėms SNO narėms, taip pat ne narėms bei globojamoms ir nesavi valdžioms teritorijoms depozitinių bibliotekų, turinčių teisę nemokamai gauti SNO išleistą medžiagą, skaičius yra ribojamas viena biblioteka — paprastai tai nacionalinė biblioteka arba kita stambi mokslinė biblioteka, esanti šalies sostinėje. Be to, tokią teisę turi ir nacionalinė parlamentinė biblioteka, jeigu ji yra prieinama plačiajai visuomenei.

Depozitinių bibliotekų skaičius nėra pastovus. Depozitinės bibliotekos turi teisę perduoti depozito statusą kitai bibliotekai toje teritorijoje arba išeiti iš depozitinių bibliotekų sistemos. Apie tai turi būti pranešta Dago Hamarseldso bibliotekos Niujorke direktoriui, o pakeitimui turi patvirtinti SNO Leidybos skyrius. Jeigu depozitiniai fondai tvarkomi nepatenkinamai, skyrius taip pat gali atimti depozito statusą ir suteikti jį kitai bibliotekai toje pačioje teritorijoje. Iki šiol bendra tendencija, analizuojant šių bibliotekų vystymąsi, buvo depozitinių bibliotekų skaičiaus augimas. Pavyzdžiui, SNO depozitinių bibliotekų skaičius pasaulyje buvo toks: 1950 m. — 184, 1955 m. — 203, 1960 m. — 241, 1965 m. — 267, 1970 m. — 310, 1975 m. — 322, 1979 m. — 319. 1976 m. pastebėtas jų skaičiaus sumažėjimas. Tai paaiškina ma tu, kad įvedus įnašų mokėjimą, dalis bibliotekų pasitraukė iš sistemos.

Tarybų Sąjungoje esančių SNO depozitarų veikla yra glaudžiai susijusi su visos sistemos veikla. Pirmuoju SNO

¹ Instructions for depository libraries receiving United Nations material.— United Nations, 1981, p. 21.

² Ливай Э. Система депозитарных библиотек Организаций Объединенных Наций.— Журнал ЮНЕСКО по информатике, библиотечному делу и архивоведению, 1980, т. 2, № 1, с. 5.

depozitaru Tarybų Sąjungoje buvo paskirta TSRS Mokslų Akademijos Visuomenės mokslų sekcijos biblioteka³ (dabartinis INION^{*}).

Pagal SNO išleidžiamus bibliotekų ir informacijos centrų, gaunančių SNO medžiagą, sąrašus galima nustatyti SNO depozitinių bibliotekų augimą bei kaitą TSRS. Tai parodyta lentelėje p. 32. Iki 1965 m. TSRS tebuvo tik 3 SNO depozitinės bibliotekos: Fundamentalioji Visuomenės mokslų biblioteka, Baltarusijos TSR valstybinė V. Lenino biblioteka Minske ir Ukrainos TSR Mokslų Akademijos Centrinė biblioteka Kijeve. Tai, kaip pažymėjo tuometinis SNO Dago Hamaršeldo bibliotekos Niujorke direktorius L. Vladimirovas, „TSRS buvo mažiau depozitinių bibliotekų nei JAV, kur jų 35, Anglijoje (14), Kanadoje (12), Prancūzijoje (8), Nederlanduose (6), Pakistane, Jugoslavijoje, Argentinoje, Australijoje (po 5), Lenkijoje ir Čekoslovakijoje (po 4) ir t. t. Depozitinės bibliotekos buvo Fidži ir Papua salose, bet jų nebuvo Leningrade ir Vilniuje“⁴.

Reikėjo padėti nemaža pastangų, kad šių bibliotekų skaičius būtų padidintas mūsų šalyje, kad tarptautinė dokumentacija būtų prieinama didesniai gyventojų ratui. Tai užėmė gana ilgą susirašinėjimo laikotarpį, tačiau 1965 m. jau buvo pasiekti akivaizdūs rezultatai. 1965 m. TSRS veikė 10 SNO depozitinių bibliotekų. 1967 m. Valstybinė Salytkovo-Šcedrino viešoji biblioteka depozito statusą perdavė Leningrado valstybinio A. A. Ždanovo universiteto mokslinei bibliotekai, kuri iki šiol yra SNO depo-

zitaras. Šio statuso atsisakė ir TSRS MA Azijos tautų institutas. Trumpam laikui depozito statusą buvo priėmusi Armėnijos TSR MA biblioteka Jerevane.

Pertvarkius SNO depozitinių bibliotekų sistemą, nuo 1975 metų šių bibliotekų skaičius TSRS sumažėjo iki šešių. Dabartiniu metu, patikslinus duomenis SNO informacijos centre, TSRS tebeveikia šešios SNO depozitinės bibliotekos, nors 1980 metais išleistame leidinyje nurodyta, jog mūsų šalyje yra devynios SNO depozitinės bibliotekos.⁵ Iš tikrųjų valstybinė Salytkovo-Šcedrino viešoji biblioteka Leningrade, TSRS MA Azijos tautų institutas Maskvoje bei TSRS MA biblioteka Leningrade nėra SNO depozitarai. Trys iš veikiančių depozitarų — TSRS valstybinė V. Lenino biblioteka Maskvoje, Baltarusijos TSR valstybinė V. Lenino biblioteka Minske ir Ukrainos TSR MA Centrinė biblioteka Kijeve SNO medžiagą gauna nemokamai (TSRS, Baltarusijos TSR ir Ukrainos TSR yra savarakiškos SNO narės).

Greta depozitinių bibliotekų sistemos, pasaulyje veikia SNO informacijos centrų sistema. Centrai yra pavaldūs SNO viešosios informacijos departamentui, įkurtam 1946 m., kuris pirmiausia turi prisidėti prie organizacijos tikslų bei veiklos supažindinimo ir paskleidimo visame pasaulyje. Šiuo metu pasaulyje veikia 60 informacijos centrų. Tarybų Sąjungoje yra vienas SNO informacijos centras Maskvoje, įkurtas 1948 m. SNO informacijos centrų tikslas — garantuoti, kad viso pasaulio tautos gautų kaip galima išsa-

³ Depository libraries for United Nations Documents as of 15 Oct. 1949.— S. 1., 1949, p. 6.

^{*} INION — Visuomenės mokslų informacijos institutas.

⁴ Владимиров Л. И. Докладная записка о депозитарных библиотеках в СССР тов. Д. Гвишиани. 12 нояб. 1964.— Prof. L. Vladimirovo asmeninis archyvas. Byla Nr. I. Niujorkas — SNO. 1964, p. 4—5.

⁵ Directory of United Nations information systems. T. 2: Information sources of countries / Inter-Organization Board for information systems.— Geneva, 1980, p. 43, 178—179, 193.

Metai	Bibliotekų skaičius TSRS	BIBLIOTEKOS											
		Visuomenės mokslų informacijos institutas (INION)	Baltarusijos TSR Valst. V. Lenino b-ka Minske	Ukrainos TSR MA Centrinė b-ka Kijeve	Valst. Salytkovo Šted- rino viešoji b-ka Leningrade	TSRS MA Azijos tautų in-tas Maskvoje	TSRS valst. V. Lenino b-ka Maskvoje	Moskvos valst. un-to M. Gorkio mokslinė b-ka	Sąj. valst. užsienio lit. b-ka Maskvoje	TSRS MA Sibiro skytiaus b-ka Novosibirske	VVU Moksli. b-ka	Leningrado valst. A. A. Zdanovo un-to moksli. b-ka	Armėnijos TSR MA b-ka Jerevane
1949	1	x											
1958	2	x	x										
1963	3	x	x	x									
1965	10	x	x	x	x	x	x	x	x	x			
1966	10	x	x	x	x	x	x	x	x	x			
1968	9	x	x	x	—	—	x	x	x	x	x		
1970	9	x	x	x	—	—	x	x	x	x	x		
1971	9	x	x	x	—	—	x	x	x	x	x		
1972	10	x	x	x	—	—	x	x	x	x	x		
1977	6	x	x	x	—	—	x	—	—	x	x		
1980	6	x	x	x	—	—	x	—	—	x	x	—	

mesnę informaciją apie SNO. Informacijos centrų funkcijos yra šios:

— palaikyti artimus darbinis ryšius su nacionaline ir vietine spauda, radiju, televizija, švietimu ir vyriausybiniomis informacijos tarnybomis, informuojant šiuos organus apie SNO veiklą politiniais, ekonominiais, socialiniais ir humanitariniais klausimais.

— vadovauti informacinėms bibliotekoms, kuriose SNO sistemos dokumentai yra prieinami pedagogams, studentams, informacijos priemonių atstovams ir plačiajai visuomenei,

— padėti regioninėms komisijoms ir kitiems SNO organams, taip pat kitoms SNO sistemos organizacijoms, patenkinant jų informacijos poreikius,

— bendradarbiauti su SNO Vystymo programos filialais,

— padėti nevyriausybiniams organizacijoms,

— padėti išversti ir panaudoti SNO informacinę medžiagą vietinėmis kalbomis⁶.

Igyvendinti šias funkcijas padeda informacijos centruose veikiančios informacinės bibliotekos, kurių veikla priklauso nuo visaapimančio medžiagos pobūdžio, bibliotekininko pasirengimo lygio, informacijos paieškos lengvumo, bibliotekos patalpų ploto, fondo dydžio ir pan.

Šiuo metu dedamos pastangos stiprinti šias bibliotekas.

Reikia pažymėti skirtumą tarp SNO informacijos centrų bibliotekų bei SNO depozitinių bibliotekų. Informacijos centrų bibliotekos nėra Dago Hamarseldo bibliotekos žinioje ir neįeina į SNO depozitinių bibliotekų sistemą. Centrų bibliotekų fondai yra apriboti SNO leidiniais dėl keleto priežasčių: patalpų stokos, lėšų trūkumo, o svarbiausia dėl to,

⁶ Hajnal P. I. Guide to United Nations organization, documentation and publishing for students, researchers, librarians.—Dobbs Ferry (N. Y.), 1978, p. 120.

kad būtų išvengta padėtis, kuriai esant joms būtų paskirta atsakomybė už panaudojamą leidinių, talpinančių tokią medžiagą, kurių esmė gali sukelti vienos ar kitos valstybės-narės protestą. Taigi SNO informacijos centrai pasilieka ne visą, o tik aktualiausią medžiagą, reikalingą savo informacinei veiklai, o kitą medžiagą dažnai perduoda bibliotekoms. SNO informacijos centrai yra susieti su SNO depozitinėmis bibliotekomis. Centrų direktoriai reguliariai teikia pagalbą Dago Hamersėl-do bibliotekai. Jie inspektuoja ir periodiškai nušviečia savo regiono depozitinių bibliotekų veiklą, bet tiesiogiai už jas neatsako.⁷ Be to, centrai aprūpina šalies ar regiono depozitines bibliotekas įvairia informacine medžiaga (plakatais, kalendoriais ir pan.). Todėl labai svarbu, kad SNO leidinių ir dokumentų fondai būtų komplektuojami depozitinėse bibliotekose ir būtų prieinami visuomenei, mokslui. Ryšius tarp SNO informacijos centrų ir depozitinių bibliotekų reikėtų labiau stiprinti.

SNO Leidybos skyrius paskiria depozitines bibliotekas tik SNO medžiagai. Tarptautinis Teismas Hagoje, vienas iš pagrindinių SNO organų, taip pat turi teisę autonomiškai paskirti depozitarus savo leidiniams. Dažniausiai Teismo depozitarai sutampa su SNO depozitinėmis bibliotekomis.

Analogiškas depozitinių bibliotekų sistemas turi SNO specializuotos organizacijos (Suvienytųjų Nacijų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija — UNESCO*, Pasaulinė sveikatos apsaugos organizacija — WHO** ir kt.).

Kiekviena organizacija atskirai platina išleistą medžiagą, savarankiškai paskiria depozitines bibliotekas savo dokumentams ir leidiniams. Užklaudas, susijusias su depozitarų paskyrimu, medžiagos pirkimu ir mainais bei periodikos prenumerata, bibliotekos turi siųsti į atitinkamas organizacijas⁸.

1958 m. depozitines bibliotekas jau turėjo šios SNO specializuotos organizacijos: 1) Maisto ir žemės ūkio organizacija — FAO***, 2) Tarptautinė atominės energijos agentūra — IAEA****, 3) Suvienytųjų Nacijų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija, 4) Pasaulinės sveikatos apsaugos organizacija.

Plačiausią depozitinių bibliotekų sistemą iš specializuotų SNO organizacijų yra sukūrusi UNESCO. Jos depozitinių bibliotekų sistema buvo pradėta kurti 1949 m. sausio mėn. ir šiuo metu apima 357 bibliotekas 130-yje šalių. Paskirdama biblioteką UNESCO depozitaru, organizacija atsižvelgia į tris pagrindinius kriterijus: a) pageidaujama, kad biblioteka būtų šalies ar respublikos sostinėje, b) biblioteka turi būti prieinama kiekvienam šalies piliečiui; c) biblioteka privalo turėti visas sąlygas dokumentacijos sutvarkymui (registracijai, katalogavimui ir pan.).

Šiuo metu Tarybų Sąjungoje veikia 11 UNESCO depozitinių bibliotekų. Penkios iš jų kartu yra ir SNO depozitarai. Tai TSRS valstybinė V. Lenino biblioteka Maskvoje, INION, Ukrainos TSR MA Centrinė biblioteka Kijeve, Baltarusijos TSR valstybinė V. Lenino biblioteka Minske bei Vilniaus univer-

⁷ Доклад об информационных центрах ООН. Замечания Генерального Секретаря. 14 сентября 1979 г., с. 17. (A/34/379/Add. I).

* UNESCO — United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

** WHO — World Health Organization.

⁸ Instructions for depository libraries receiving United Nations material.— United Nations, 1981, p. 4.

*** FAO — Food and Agriculture Organization.

**** IAEA — International Atomic Energy Agency.

siteto Mokslinė biblioteka. Kiti UNESCO depozitarai: Valstybinė Saltykovo-Ščedrino viešoji biblioteka, Sąjunginė valstybinė užsienio literatūros biblioteka, TSRS MA biblioteka Leningrade; Maskvos valstybinio universiteto M. Gorkio Mokslinė biblioteka, TSRS MA Orientalistikos instituto biblioteka, Valstybinė V. G. Korolenkos biblioteka Charkove. Biblioteka, norinti tapti UNESCO depozitine biblioteka, turi kreiptis per Nacionalinę UNESCO komisiją (Tarybų Sąjungoje — TSRS UNESCO reikalų komisija), į skyriaus „UNESCO leidykla“ direktorių.

UNESCO depozitinės bibliotekos statusą suteikia depozitinių bibliotekų komitetas, į kurį įeina šių skyrių direktoriai: 1) UNESCO leidyklos, 2) UNESCO bibliotekų, archyvų ir informacijos tarnybų, 3) Pranešimų ir dokumentacijos.

Suteikus bibliotekai depozito statusą, visą administracinį darbą toliau vykdo UNESCO leidyklos skyrius.

Savarankiškas depozitinių bibliotekų sistemas taip pat turi Pasaulinė sveikatos apsaugos organizacija, Tarptautinė jūrų konsultacinė organizacija — IMCO*, Tarptautinė civilinės aviacijos organizacija — ICAO**, Tarptautinė atominės energijos agentūra, Pasaulinė meteorologijos organizacija — WMO***, Maisto bei žemės ūkio organizacija bei Tarptautinis susitarimas dėl tarifų ir prekybos — GATT****.

Kitos SNO specializuotos organizacijos neturi depozitinių bibliotekų sistemos. Jų leidinius bibliotekos taip pat gali įsigyti nusipirkdamos, mainais arba nemokamai. Apie jų įsigijimą rašoma C. Kohler straipsnyje, analizuojančiame depozitinių kolekcijų pasiskirstymą JAV bibliotekose⁹.

Stambiausiomis bibliotekomis, komplektuojančiomis SNO ir jos specializuotų organizacijų depozitinius fondus Tarybų Sąjungoje, yra INION, Ukrainos TSR MA Centrinė biblioteka Kijeve, TSRS valstybinė V. Lenino biblioteka Maskvoje.

1972 m. rugpjūčio 21—23 d. Zenevoje (Sveicarija) įvyko tarptautinis simpoziumas SNO ir kitų tarpvyriausybinių organizacijų dokumentacijos klausimais, kurį surengė Tarptautinių bibliotekų asociacija (AIL) ***** ir SNO Mokymo ir mokslo-tiriamojo darbo institutas (UNITAR) *****. Pirmą kartą specialistai iš 50-ties šalių susirinko aptarti tarptautinės dokumentacijos leidimo, tvarkymo ir panaudojimo klausimus, numatyti jos vystymo perspektyvas. Simpoziumo ataskaita apėmė 64 rekomendacijas, susijusias su tarptautiniais dokumentais. Rekomendacijos, lietusios depozitines bibliotekas, numatė, jog „egzistuojanti depozitinių bibliotekų sistema turi būti iš esmės racionalizuota nacionaliniu lygiu, bendradarbiaujant vyriausybinei valdžiai ir įtraukiant jos atsakomybę“¹⁰. Rekomendaci-

* IMCO — Inter-Governmental Maritime Consultative Organization.

** ICAO — International Civil Aviation Organization.

*** WMO — World Meteorology Organization.

**** GATT — General Agreement on Tariffs and Trade.

⁹ Kohler C. Distribution of intergovernmental depository collections among libraries in the United States.— Government publication review, 1976, vol. 3, Nr. 11, p. 66.

***** AIL — Association of international libraries.

***** UNITAR — United Nations Institute for Training and Research.

¹⁰ Casadio F. Symposium report and recommendations.— Sources, organization, utilization of international documents: Proceedings of the international symposium on the documentation of the United Nations and other intergovernmental organizations, Geneva, 21—23 August 1972. The Hague, 1974, p. 58—59.

jos įtraukė „rinktines kiekvieno svarbesnio pasaulio rajono depozitines bibliotekas, kurios galėtų apimti visus tarpvyriausybinių organizacijų leidinius ir kurios būtų gerai aprūpintos moderniom paslaugom greitai teikti informaciją į kitus centrus tame rajone“¹¹.

1980 m. Briuselyje įvyko II pasaulinis simpoziumas tarptautinės dokumentacijos klausimais. Šio simpoziumo medžiaga bus išleista atskiru leidiniu¹². Jame bus įtraukti pranešimai ir rekomendacijos, liečiančios ir depozitines bibliotekas.

Simpoziumų rengimas rodo, jog tarptautinė dokumentacija tapo verta dėmesio problema. Priimtos rekomendacijos padės tobulinti tarptautinės dokumentacijos leidimą, bibliografinę kontrolę, paskirstymą, panaudojimą ir pan.

Siekiant racionaliau vystyti tarptautinių organizacijų depozitinius fondus, bibliotekininkams reikia spręsti daugybę problemų. Pirmiausia bibliotekai, nutarusiai priimti depozito statusą, išskyla depozitinio fondo išdėstymo bibliotekoje klausimas. Tuo tikslu reikia priimti vieną iš alternatyvių sprendimų: 1) sukurti specialią tarptautinių leidinių kolekciją, 2) tarptautinius leidinius ir dokumentus išskirstyti po įvairias kolekcijas. Depozitinių bibliotekų atveju siūloma priimti pirmąją alternatyvą, t. y. sukurti specialią kolekciją, kuri įtraukia organizacinį darbą¹³. Esant savarankiškai kolekcijai, operatyviau aptarnaujami skaitytojai, tiksliau vedama fondų, skaitytojų ir pan. apskaita.

Bibliotekoms, turinčioms atskiras tarptautinių organizacijų kolekcijas, reikėtų turėti raštiškas, pritaikytas konkrečiai jų bibliotekai, instrukcijas ar veiklos direktyvas, kuriose būtų detalios charakterizuoti fondai bei aprašyti visi veiklos barai.

Aktuali problema depozitinėms bibliotekoms — **depozito statuso** problema. Išskyla sunkumų, kai reikia nustatyti, kokios bibliotekos buvo ar yra SNO ir ypač jos specializuotų organizacijų depozitarais. Ne visose bibliotekose yra oficialūs raštai, pranešantys apie bibliotekos paskyrimą depozitaru, o išleisti SNO depozitinių bibliotekų sąrašai nevisada yra tikslūs. Matyt, tokią informaciją būtų tikslinga rinkti SNO informacijos centre Maskvoje. Be to, depozito statuso problema susijusi su neaiškumais dėl depozito kategorijos, kuriai priklauso biblioteka.¹⁴ Tai ypač liečia SNO specializuotų organizacijų depozitines bibliotekas. Šios bibliotekos turi teisę pasirinkti visus ar dalį depozitui skirtos atitinkamos organizacijos leidinių, tačiau pagal gaunamos medžiagos kiekį sunku nustatyti, kodėl būtent tai kategorijai priklauso biblioteka. Nėra aišku, kokią medžiagą privalo gauti SNO specializuotų organizacijų depozitarai. Bibliotekoms būtų naudingos specializuotų organizacijų, turinčių savarankiškas depozitinių bibliotekų sistemas, išleistos instrukcijos ar metodiniai nurodymai.

Fondo išdėstymas lentynose — viena iš sunkesnių depozitinių bibliotekų problemų. Tarptautinių organizacijų depo-

¹¹ Coatsworth P. Report on the international symposium on documentation of the United Nations and other intergovernmental organizations (Geneva, August 21–23 1972).— Illinois Libraries, 1973, vol. 55, Nr. 3, p. 233.

¹² Dimitrov Th., Marulli L. International documentation for the '80's, its role and use: Second world symposium on international documentation-proceedings (Brussels, 1980, organized by UNITAR and AIL).— New York: UNIFO Publishers, 1981.— 650 p.

¹³ Dimitrov Th. Documents of international organizations: A bibliographical handbook covering the United Nations and other intergovernmental organizations.— London—Chicago, 1973, p. XI.

¹⁴ Légère M. Canadian libraries and publications of international organizations.— Canadian Libraries Journal, 1976, vol. 33, Nr. 2, p. 134.

zitinės bibliotekos gali išdėstyti medžiagą pagal bet kurią sistemą su sąlyga, jei fondai bus tvarkingi ir atitinkamai kontroliuojami. Vieno kurio nors išdėstymo būdo negalima pritaikyti visai tarptautinių organizacijų medžiagai. Atskiroms dokumentų rūšims yra rekomenduojami tam tikri išdėstymo būdai, kurių pasirinkimą vykdo konkreti biblioteka.

Tvarkant fondus, iškyla **fondų katalogavimo ir klasifikavimo** problema. Didelis kolekcijų kiekis ir paprastai mažas darbuotojų skaičius neleidžia kataloguoti visą gaunamą medžiagą. Bibliotekininkams reikia spręsti katalogavimui skirtos medžiagos atrankos klausimą, nustatyti tinkamų bendrų autorių aprašų struktūrą (didžioji dauguma tarptautinių organizacijų leidinių yra aprašomi pagal kolektyvinį autorių). Klasifikuojant leidinius pritaikoma UDK, BBK arba sukuriamos savos klasifikacijos schemos, taip pat panaudojami simboliai ar pardavimo numeriai.

Ploto, reikiamo medžiagos saugojimui, problema skatina bibliotekas vis labiau domėtis mikroformomis, kurias išleidžia SNO ir komerciniai leidėjai.

Ypač atkreipianti depozitinių bibliotekų dėmesį problema — **tarptautinės**

dokumentacijos panaudojimas. Visų tų bibliotekose šios medžiagos panaudojimas yra palyginti labai menkas. Kaip nurodė B. Carlzvolt tarptautiniame simpoziume Zenevoje, „85% tokios dokumentacijos yra neperskaitomos.“¹⁵ Vartotojų tyrimas, atliktas tarptautinių organizacijų depozitinėse bibliotekose, turėtų padėti nustatyti dokumentacijos nepanaudojimo priežastis ir būdus jos panaudojimui gerinti.

Šiuo metu, atsiliepdama į Sąjunginio mokslinio-techninio pasitarimo dėl darbo tobulinimo tarptautinių knygų mainų srityje nutarimus (1978 m. gruodžio 21—22 d.), TSRS valstybinė V. Lenino biblioteka praveda Tarybų Sąjungoje gaunamų užsienio oficialių leidinių bei tarptautinių organizacijų leidinių išsamumo tyrimą. Remdamasi gautais rezultatais, biblioteka paruoš pasiūlymus šių leidinių komplektavimo, apskaitos ir panaudojimo klausimais.

Tik išsamūs tarptautinių organizacijų depozitinių fondų bei jų vartotojų tyrimai galės padėti išspręsti minėtas problemas, duoti racionalius atsakymus į kylančius klausimus, tobulinti SNO ir kitų tarptautinių organizacijų depozitinių bibliotekų sistemą ir jų darbą.

Įteikta 1982 m. gruodžio mėn.

Vilniaus V. Kapsuko
universitetas
Bibliotekininkystės
katedra

¹⁵ Charlesworth B. The need for modernization in production, editing and distribution of IGO documentation.— Sources, organization, utilization of international documents. The Hague, 1974, p. 226.

СИСТЕМА ДЕПОЗИТАРНЫХ БИБЛИОТЕК ООН В СССР

РАЙМУНДА БАЛЬСИТЕ

Резюме

В статье характеризуются система депозитарных библиотек Организации Объединенных Наций и информационные центры ООН, показана разница между депозитарными библиотеками ООН и библиотеками информационных центров ООН. Детально проанализи-

ровано создание депозитарных библиотек ООН и её специализированных учреждений в СССР, система этих библиотек в стране. Выдвинуты основные проблемы, касающиеся депозитарных библиотек.

THE SYSTEM OF THE UNITED NATIONS DEPOSITORY LIBRARIES IN THE USSR

RAIMUNDA BALSYTE

Summary

The system of the United Nations depository libraries, the differences between the UN depository libraries and UN information centres libraries are discussed in the article. The main

attention is paid to the creation of depository libraries of UN and its specialized agencies in the Soviet Union. The problems important to these libraries nowadays are treated too.